

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivå vid Östervåla skola 7–9
i Heby kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Östervåla skola 7–9 arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årskurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se).

Beslut:

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Östervåla skola 7–9 i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som i *flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *hög utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever stimuleras och utmanas utifrån sin nivå, även de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna i högre utsträckning problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.
- Rektorn behöver ge tydligare riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledningen ska integreras i undervisningen samt ge förutsättningar för en sådan vägledning, som även vidgar elevernas perspektiv. I detta arbete behöver rektorn se till att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Uppföljning

Huvudmannen ska, senast den **9 november 2023**, redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till

skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som i *flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna till viss del utformar en undervisning som ger eleverna stimulans utifrån de olika kunskapsmässiga nivåer de befinner sig på. Lärarna visar på flera sätt att de har höga förväntningar på eleverna samt uppmuntrar dem att nå längre. Det framgår vidare att lärarna arbetar för att utforma undervisningen så att den ska möta eleverna på deras olika kunskapsnivåer, även om granskningen visar att det varierar hur väl lärarna lyckas möta alla elever på ett ändamålsenligt sätt. Vidare får lärarna stöd av elevhälsan när det gäller att stimulera eleverna i undervisningen, även om det främst gäller elever som är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd.

Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna uppmuntran och olika typer av återkoppling i deras lärande. Lärarna ger eleverna uppmuntran för deras ansträngningar samt arbetar med återkoppling, både muntligt och skriftligt. Vissa lärare arbetar med en utvecklad återkoppling medan andra lärare ger en mer begränsad återkoppling till eleverna. Rektorn och lärarna bör se över arbetet så att eleverna får en utvecklad återkoppling i alla ämnen. En återkoppling som innehåller information om hur eleverna utvecklas mot målen och hur de kan utvecklas ännu mer, för att de ska nå så långt som möjligt.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierat utvecklingsområde* nedan.

Motivering

Lärarna visar hög tillit till elevernas förmåga

Granskningen visar att lärarna i undervisningen på flera sätt visar att de har höga förväntningar på eleverna. Av intervjuer med lärare framgår att de uppfattar att kollegiet i stor utsträckning har höga förväntningar på eleverna och att de allra flesta lärare försöker få eleverna att nå så långt som möjligt. Intervjuer med elever visar att många lärare på olika sätt uppmuntrar eleverna att försöka nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. De intervjuade eleverna uttrycker i flera fall att lärarna har höga förväntningar på dem. Majoriteten av de intervjuade eleverna uppfattar också att lärarna bemöter och behandlar eleverna på ett likvärdigt sätt. Förutom att några av eleverna uppfattar att flickor i högre grad än pojkar kan få vissa fördelar, såsom att sitta i grupperum och arbeta, är det ingen av de intervjuade eleverna som i övrigt uppfattar att lärarna har olika förväntningar på eleverna beroende på om en elev är flicka eller pojke. Det spelar enligt eleverna inte heller någon roll vilken bakgrund man som elev har.

Granskningen visar också att lärarna i utformningen av undervisningen visar att de har höga förväntningar på eleverna. Av intervjuer framgår det att lärarna lägger ett stort fokus i lärlagen på hur de ska arbeta för att göra undervisningen intressant för eleverna och hur de ska motivera eleverna i skolarbetet. Flera lärare pratar i intervjuerna om vikten av att motivera eleverna och göra ämnesundervisningen intressant. En lärare berättar till exempel om hur hen kan utgå från elevers intresse vid utformning av uppgifter, en lärare berättar att hen involverar eleverna i lektionsplaneringar och en lärare betonar vikten av att tidigt diskutera med eleverna om vad ämnet innehåller och vad de förväntas lära sig. Flera lärare berättar om hur de peppar eleverna att försöka, att ta nästa steg och hur de arbetar för att få eleverna att inse att det är möjligt att komma längre samt att de alltid försöker ge positiv respons på elevernas försök.

Lärarna utformar till viss del undervisningen så att den möter och stimulerar eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer

Granskningen visar att flera av lärarna utformar undervisningen så att eleverna stimuleras och utvecklas, men att alla lärare inte alltid lyckas möta alla elever utifrån deras nivå. Några av de intervjuade lärarna berättar bland annat att de arbetar med frågor och uppgifter som är konstruerade så att elever som kan och vill har möjlighet att visa kunskaper på en högre nivå. Lärarna berättar också att de för vissa elever kan behöva korta ned arbetsuppgifter eller ge eleverna deluppgifter. Flera lärare tar upp vikten av att konstruera uppgifter som ger eleverna chans att ta nästa steg i sin utveckling. Enligt lärarna finns det en risk att elever lägger sig på en för låg nivå om det finns möjlighet. En lärare beskriver också hur elevernas egna engagemang är viktigt för att de ska stimuleras och utvecklas. Läraren berättar att hen ibland låter de elever som har kommit lite längre bidra till lektionsgenomgångar. Detta bidrar enligt läraren till att eleverna får känna sig duktiga och även till att undvika att eleverna blir understimulerade. En annan lärare berättar om hur genomgångar av exempeluppgifter på olika betygsnivåer kan tydliggöra för eleverna vilka krav som gäller och hur de kan uppnå de olika nivåerna. En lärare berättar att hen undervisar på två nivåer, en mer grundläggande nivå som alla elever minst ska uppnå och en högre nivå, som enligt läraren så många elever som möjlighet ska uppnå. Några lärare uppger också att de relativt ofta behöver gå igenom ämnesstoff muntligt och använda berättandet som metod, eftersom många elever har svårt att på egen hand ta sig igenom och förstå skriven text. Flera av lärarna uttrycker också att det kan vara svårt att hinna med att möta alla elever på deras olika kunskapsnivåer. Några lärare säger att de elever som når godkända betyg, men som med mer ledning och stimulans skulle kunna nå mycket längre, är de elever som är svårast för lärarna att nå i undervisningen.

Lärarna i ett av ämneslagen på skolan berättar att de utifrån resultaten på nationella proven har sett att de behöver förändra sin undervisning. Lärarna har därför inlett ett arbete för att utveckla sin undervisning så att de i större utsträckning även undervisar på en högre nivå. Detta för att eleverna ska få bättre möjlighet att nå även de högre betygsstegen. En av lärarnas utvärdering visar att eleverna uppskattar förändringarna. Ett exempel på hur lärarna resonerar i undervisningen nu är att låta en klassrumsdiskussion fortgå även när den hamnar på en nivå där alla elever inte på en gång hänger med. De försöker också arbeta mer varierat för att öka elevernas motivation för att i större utsträckning nå alla elever i undervisningen. Vidare berättar lärarna att de försöker använda uppgifter som eleverna själva kan reglera nivån på, och där eleverna uppmuntras att sträva efter en högre nivå.

De intervjuade elevernas utsagor vittnar om en variation mellan och inom ämnen avseende i vilken mån undervisningen möter elevernas olika kunskapsnivåer. Elever ger i intervjuer exempel från flera ämnen att det vid behov är möjligt att få "gå upp

en nivå", få extra material att läsa eller få mer avancerade uppgifter. Eleverna berättar också att de får hjälp av läraren om de behöver det och att flera lärare är bra på att se även de elever som inte ber om hjälp. Några elever säger dock vissa ämnen är svåra och att de inte alltid förstår genomgångarna eller förklaringarna. Elever uttrycker att i något ämne gör alla elever samma sak och de elever som blir klara behöver vänta in de andra, vilket har gjort att vissa elever varit sysslösa under flera lektioner.

Granskningen visar att lärarna får stöd av elevhälsan när det gäller att stimulera eleverna utifrån olika kunskapsnivåer, även om det främst gäller elever som är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Granskningen visar att samverkan mellan lärare och elevhälsan i första hand sker kring de elever som riskerar att inte nå godkända betyg. Det framgår dock även av intervjuer att lärare upplever att det finns goda möjligheter att diskutera hur man kan utforma undervisningen för att möta elever även på andra kunskapsnivåer. Elevhälsans representanter tillhör alla varsitt arbetslag och deltar på möten på samma sätt som övrig personal. Enligt lärare innebär detta bland annat att det är lätt att "bolla" idéer.

Det varierar hur utvecklad återkoppling lärarna ger till eleverna

Granskningen visar att det varierar hur lärarna arbetar med återkoppling till eleverna. Flera av lärarna arbetar med en utvecklad återkoppling medan andra lärare ger en mer begränsad återkoppling till eleverna. Flera lärare berättar om återkopplingssamtal som de kontinuerligt genomför tillsammans med eleverna och där fokus är på var eleverna befinner sig i lärandet och vad nästa steg är för att de ska kunna komma vidare i den egna utvecklingen. Det framgår av intervjuer med elever att flera av dem upplever att de får återkoppling i de flesta ämnen och att den återkoppling de får är lätt att förstå och bidrar till deras utveckling. Enligt några elever får de i vissa ämnen dock främst reda på vilka poäng de fått på proven och inte alltid så mycket information om hur de har klarat uppgifterna.

Granskningen visar att lärarna anpassar återkopplingen utifrån elevernas behov och kunskapsnivåer. Av intervjuer framkommer att de flesta lärare ger eleverna både muntlig och skriftlig återkoppling och till vissa elever kan de behöva använda den ena formen i större utsträckning. En lärare uttrycker det som att de ger eleverna samma typ av information men att de förmedlar informationen på olika sätt. Några lärare uttrycker att de elever som antingen precis når betyget E eller som inte når betyget E får mer utförlig återkoppling medan de som når högre betygssteg kan få en mer avgränsad återkoppling, eftersom de eleverna ofta är mer medvetna när det gäller det egna lärandet. Flera av lärarna poängterar vikten av att skapa relationer till eleverna, inte minst för att på ett bra sätt kunna förmedla till eleverna vad som fungerar bra och vad de behöver arbeta mer med för att nå målen och ännu längre. Lärarna resonerar kring att det kan vara lättare att ge elever feedback i klassrummet om de i ett sammangång utanför klassrummet har

kunnat lyfta eleven i något som denne är intresserad av. Lärarna har också tankar om hur de behöver anpassa återkopplingen till eleverna.

Det framgår av granskningen att lärarna säkerställer att eleverna förstår återkopplingen samt använder den för sin vidare utveckling. Några lärare berättar att de, för att säkerställa att eleverna har tagit emot och förstått den skriftliga återkopplingen, frågar om de sett återkopplingen och om de har frågor. Lärarna betonar att det är viktigt att även ta återkopplingen muntligt, för att kunna förklara och förtydliga vid behov. Det framgår av intervjuer med lärare att flera av de undervisande lärarna kontinuerligt arbetar med flera kortare återkopplingssamtal för att tydliggöra för eleverna var i utvecklingsprocessen de befinner sig och kommunicera vad de förväntas uppnå samt samtidigt göra eleven delaktig och genom en dialog försäkra sig om att eleven förstår återkopplingen.

Eleverna får möjlighet att reflektera över sitt eget lärande

Granskningen visar även att eleverna får flera möjligheter att själva utvärdera och reflektera över sitt lärande för att eleverna ska få uppleva att de gör framsteg. Eleverna berättar i intervju att de skriver loggbok i några av de praktiska ämnena och att de frågar de ska besvara i samband med loggboksskrivandet även kräver viss reflektion. Några elever berättar att de även skrivit loggar i samband med att de läser en skönlitterär bok i ämnet svenska. Lärare berättar i intervju att eleverna i samhällsorienterande ämnen (SO) under vissa perioder också arbetar med loggbok. En del lärare arbetar återkommande med utvärderingar, exempelvis i form av så kallade exit-tickets av lektionerna, där eleverna får fundera över vad de gjort, hur det fungerat på lektionerna och vad de lärt sig. De kontinuerliga återkopplingsamtal som flera lärare genomför tillsammans med eleverna ger även de tillfälle och möjlighet för eleverna att reflektera över sitt lärande.

Vidare framgår det av granskningen att lärarna på olika sätt uppmuntrar eleverna att göra sitt bästa samt ger eleverna beröm när de har gjort ansträngningar och utvecklats.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.
- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *hög utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn till stor del verkar för att skapa engagemang för skolarbetet hos personal, vårdnadshavare och elever. Rektorn skapar sig en bild av vilka faktorer i skolans kontext som skulle kunna påverka inställningen till skolarbete samt i de fall det behövs motverkar en låg förväntansbild hos skolans personal. Vidare visar granskningen att rektorn verkar för att skolans personal ska förmedla tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka deras engagemang för skolarbetet. Rektorn kan dock i än större utsträckning verka för ett förtroendefullt samarbete mellan skolan och hemmen i syfte att förmedla en positiv bild av skolan och påverka elevernas och vårdnadshavarnas inställning till skolarbetet.

Vidare visar granskningen att rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Rektorn ser till att det finns ett utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. I linje med detta involverar rektorn lärarna och övrig personal i uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat samt beslutar om insatser för att utveckla undervisningen.

Motivering

Skolans rektor har en god bild av vilka faktorer i det omgivande samhället som kan påverka skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas inställning till skolarbete

¹ Det omgivande samhället.

Granskningen visar att rektorn skapar sig en bild av vilka faktorer i skolans kontext som skulle kunna påverka skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas inställning till skolarbete negativt. Enligt rektorn varierar inställningen till skola och skolarbetet hos elevernas vårdnadshavare. Även om det finns de som har en mer skeptisk och negativ inställning så är den generella bilden av vårdnadshavarnas inställning att den är positiv, uppger rektorn. En ganska vanlig inställning är dock, enligt rektorn, att det inte är så viktigt att satsa på skolarbete mer än att eleverna når godkända betyg i de ämnen de behöver för att komma in på det gymnasieprogram som de vill bli antagna till. Enligt rektorn är en vanlig inställning att "man klarar sig bra i livet ändå". Rektorn uppger att det finns många småföretagare i samhället och en stark tradition av entreprenörskap. Vidare finns en stark idrottsrörelse i bygden. Rektorn uppger också att det är ovanligt att elevernas vårdnadshavare har högre utbildning. Detta gör att eleverna har få eller inga sådana förebilder i familjen och innebär, enligt rektorn, att eleverna har svårare att se vilka möjligheter högre utbildning skulle kunna ge. Många av eleverna, framför allt pojkarna, har enligt rektorn uppfattningen att det inte är coolt att studera och lyckas i skolan.

Rektorn motverkar risken för en låg förväntansbild och verkar för att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet

Det framgår av granskningen att rektorn förmedlar till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Granskningen visar att rektorn tillsammans med skolans pedagoger diskuterar vikten av att ha höga förväntningar på eleverna. Lärare berättar att de även har pratat om att det skulle kunna finnas en risk att lärarna på skolan har låga förväntningar på eleverna, utifrån den lokala kontext skolan befinner sig i. Enligt rektorn har skolans undervisande personal höga förväntningar på eleverna men rektorn har förstått från eleverna att de inte alltid uppfattar det så. Rektorn har också uppmärksammat att många elever inte upplever undervisningen intressant och inspirerande. Av intervjuer framkommer tydligt att detta är områden som personalen diskuterar och arbetar med. Rektorn och lärarna uppger att de under konferenser pratar om hur lärarna ska göra det tydligt för eleverna vad som förväntas av dem och hur ska de utforma undervisningen så att den blir intressant för eleverna i syfte att öka deras motivation för skolarbetet.

Vidare visar granskningen att rektorn till viss del verkar för ett samarbete mellan skolan och hemmen för att påverka inställningen till skolarbetet. Enligt rektorn har skolan ett bra samarbete med hemmen samt ett fungerande föräldraråd. Det framgår av intervjuer att uppslutningen till föräldramöten varierar, men att utvecklingssamtalen är något som vårdnadshavarna är måna om att delta i.

Rektorn verkar för ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling

Granskningen visar att rektorn följer upp elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser. Rektorn jämför bland annat resultat i olika grupper och gör jämförelser mellan pojkars respektive flickors resultat. Rektorn följer även upp hur elevers frånvaro påverkar deras resultat. Rektorn uppger att det främst är kunskapsresultaten i svenska, engelska och matematik som fokuseras i den uppföljning rektorn gör även om en uppföljning av måluppfyllelsen i samtliga ämnen också genomförs. Vidare framgår det av skolans kvalitetsrapport att rektorn följer upp skolans arbetsprocesser, bland annat elevhälsans arbete och hur organisatoriska förutsättningarna påverkar undervisningens genomförande. Rektorn följer även upp hur undervisningen fungerar i olika klassrum. Det kan vara utifrån resultat men även utifrån önskemål från elever eller från lärare. Rektorn begär då in lärarnas pedagogiska planeringar och gör besök i klassrummen. Det framgår även av granskningen att rektorn, bland annat genom enkäter, inhämtar elevernas synpunkter på hur de upplever undervisningen och hur de tycker att undervisningen fungerar.

Granskningen visar att rektorn involverar lärarna och övrig personal i uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling. Enligt rektorn har skolan under året ett antal avstämningpunkter för uppföljningar inom ramen för sitt systematiska kvalitetsarbete. Det framgår dock att det är samlingen i slutet av läsåret, när all personal träffas för att följa upp och utvärdera årets arbete, som är det främsta tillfället för gemensam analys av kunskapsresultaten. Pedagogerna sitter då först tillsammans i arbetslagen och analyserar resultaten och lämnar sedan sammanställningar till rektorn, som efter skolledningens analys återkommer för en genomgång och diskussion med personalgruppen.

I analysen av elevernas kunskapsresultat söker rektorn med personal förklaringar till resultaten i faktorer som skolan kan påverka. Skolan har under flera år haft en låg måluppfyllelse, vilket framgår av Skolverkets officiella statistik samt av intervjuer med personal i samband med granskningen. Skolans övergripande mål är att höja måluppfyllelsen, både andelen elever som minst når godkända betyg och andelen elever med högre betyg. Bidragande orsaker till de låga resultaten är enligt rektorn och lärarna en relativt hög elevfrånvaro samt ett generellt lågt engagemang och en låg motivation hos många elever. Lärarna har även funderat på om de ibland har för höga krav vid betygssättning. Denna farhåga har de avfärdat efter en avstämning och jämförelse mellan satta betyg och resultat på de nationella proven. De har även jämfört resultaten med den andra grundskolan i kommunen som har årskurserna 7–9. Trots en hög andel icke godkända betyg hos avgångsklassen 2022 skedde enligt lärarna en god progression i den aktuella elevgruppen från årskurs 7 till 9. Orsakerna till den problematiska frånvaron har under föregående läsår kartlagts av elevhälsan och skolan arbetar utifrån kartläggningens resultat med de faktorer som skolan kan påverka, för att främja en högre närvaro. I samband med arbetet med att främja en högre närvaro har rektorn bland annat tagit reda på vad eleverna själva anser att de behöver för stöd.

Exempel på sådant som eleverna har lyft är att de önskar mer hjälp avseende att strukturera det arbete de behöver ta igen på grund av sin frånvaro samt att de inte ska bli allt för uppmärksammade i klassrummen när de kommer tillbaka efter sin frånvaro.

Granskningen visar vidare att rektorn säkerställer att det som framkommer i analysen av skolans resultat leder till reella utvecklingsåtgärder som gynnar undervisningen. Av intervjuer framkommer att rektorn och lärarna har ett tydligt fokus på att göra undervisningen intressant och relevant för eleverna samt att tydliggöra för eleverna vad som förväntas av dem. Dessa delar är enligt respondenterna grundläggande för att höja elevernas motivation och engagemang och därmed deras målpuppfyllelse. Det framgår av intervjuer med lärare och med rektorn samt med representanter för elevhälsan att dessa delar är återkommande i kollegiala diskussioner och i arbetsplatsmöten som rektorn leder samt att flera lärare redan har utvecklat sin kommunikation med eleverna och sin undervisning för att kunna möta fler elever på deras olika kunskapsmässiga nivåer, i syfte att skapa en motivation och ett engagemang för skolarbetet. Av skolans kvalitetsrapport för innevarande läsår framgår att rektorn i linje med ovanstående har beslutat om ett utvecklingsområde som handlar om att alla elever ska inkluderas i undervisningen under lektionerna och att detta är varje lärares ansvar.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer² som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

² Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

Skolinspektionens bedömer att lärarna på flera sätt visar på nyttan av kunskaper i olika ämnen för elevernas framtida studie- och yrkesval. Granskningen visar att lärarna också lyfter fram att vidare utbildning kan ge eleverna breddade möjligheter. Dock ger lärarna eleverna endast viss inblick i möjliga framtida utbildningar och yrken. Det framgår vidare att eleverna får möjlighet att utveckla sin förmåga att göra informerade och välgrundade val. Dock problematiserar lärarna endast till viss del traditionella föreställningar om kön, social eller kulturell bakgrund och hur de kan begränsa elevernas tankar om vad som är möjligt när det gäller framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierat utvecklingsområde* nedan.

Motivering

Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbetet och betydelsen av det i relation till elevernas framtida studie- och yrkesval och ger eleverna viss inblick i möjliga utbildningar och yrken

Granskningen visar att flera av lärarna förmedlar en positiv bild av skolarbetets betydelse genom att koppla samman skolämnen med vad eleverna kan ha nytta av i framtiden. Av intervjuer framgår att lärarna visar på nyttan av kunskaper i de olika ämnen för elevernas framtida studie- och yrkesval. En språklärare berättar att hen lyfter olika sammanhang där eleverna har nytta av språkkunskaper, bland annat om man vill resa utomlands och arbeta som au-pair. En lärare som undervisar i naturorienterande ämnen berättar att hen i undervisningen brukar koppla de olika ämnena till vidare akademiska studier. En lärare som undervisar i historia berättar att hen brukar ge exempel på hur kunskap om historiska skeende kan öka förståelsen för samtiden. Enligt lärarna får eleverna, framför allt i utvecklingssamtal och återkopplingssamtal, möjlighet att fundera på framtida mål gällande utbildning och arbete. Flera av de intervjuade elever uppfattar dock att de i övrigt inte så ofta får möjlighet att fundera på framtida studie- och yrkesval på lektionerna.

Lärarna arbetar för att vidga elevernas perspektiv men problematiserar endast delvis kring faktorer som kan begränsa elevernas framtida val

Av granskningen framgår att lärarna i begränsad utsträckning visar en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher. Lärarna som undervisar i de samhällsorienterande ämnena och läraren som undervisar i hem- och konsumentkunskap ingår tillsammans med studie- och yrkesvägledaren i ett samarbete med organisationen *Ung Företagsamhet* vilket bland annat innebär att eleverna får inblick i olika yrken. I vissa ämnen, till exempel svenska och engelska, förekommer att eleverna genomför presentationer för varandra om den praktiska

arbetslivsorientering de deltagit i. Intervjuer med elever visar dock att utöver detta så får eleverna inte i undervisningen så stora möjligheter till inblick i olika yrken.

Granskningen visar att lärarna endast i viss utsträckning problematiserar och visar på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Flera av lärarna berättar hur de på olika sätt försöker få eleverna att se att fortsatta studier är ett tillgängligt alternativ, för att bredda deras framtida möjligheter, trots att en sådan tradition kanske inte har funnits i familjen tidigare. Det framgår också tydligt av granskningen att skolans studie- och yrkesvägledare i enskilda samtal med eleverna betonar att eleverna ska följa sina egna intressen och göra sin egna val. Det finns även inslag i undervisningen, dock i mer begränsad omfattning, där eleverna får möjlighet att fundera på varför vissa utbildningar och yrken främst innehåller kvinnor eller av män samt får se exempel på individer som har gjort normbrytande val. Några av de intervjuade eleverna anser att de inte så ofta i undervisningen får möjlighet att diskutera normer och föreställningar som eventuellt kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.

Av granskningen framgår att eleverna får möjlighet att i samband med undervisningen utveckla förmågan att göra medvetna och välinformerade val. Enligt intervjuer med lärare ställer de frågor till eleverna, främst till sina mentorselever, om vad dessa har för tankar om framtiden. Några av lärarna uppger att de i sådana samtal försöker tipsa eleverna om olika möjligheter för deras framtid. Flera av lärarna arbetar också med kontinuerliga återkopplingssamtal i vilka eleverna får möjlighet att reflektera över vad de lär sig och hur de lär sig. Dessutom finns exempel på att lärarna genomför samtal med elever, där syftet är att eleverna själva ska få syn på sina styrkor.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn till skolpersonalen förmedlar vikten av att arbeta för att bredda elevernas perspektiv vad gäller möjliga studie- och yrkesval. Dock visar granskningen att rektorn inte ger några tydliga riktlinjer för ett sådant arbete. Granskningen visar även att rektorn ger begränsade förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierat utvecklingsområde* nedan.

Motivering

Rektorn förmedlar betydelsen av att vidga elevernas perspektiv, men verkar inte tydligt för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av traditionella föreställningar

Granskningen visar att rektorn till lärarna och till studie- och yrkesvägledaren förmedlar vikten av att de arbetar för att vidga elevernas perspektiv. Rektorn uttrycker i intervju att eleverna ofta har ett kort perspektiv och att de inte heller har så bred kunskap om olika yrken. Det faktum att få elever har någon i sin närhet som studerat på högskola gör enligt rektorn och personalen att eleverna inte riktigt ser vilka breddade möjligheter sådana studier kan ge. Av intervjuer framkommer att rektorn har tydliggjort för skolans personal att skolan behöver arbeta för att bredda elevernas perspektiv och visa på vilka möjligheter som finns avseende framtida studie- och yrkesval. Vidare framgår det av intervjuer att studie- och yrkesvägledaren i samtal med eleverna, framhåller för eleverna att de ska utgå från sina intressen och sin egen vilja i de val de gör inför sin framtid.

Granskningen visar att rektorn inte tydligt ser till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av olika traditionella föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Till viss del lyfter lärarna och studie- och yrkesvägledaren normer, bland annat könsnormer, som kan verka begränsande och diskuterar med eleverna kring detta. Detta görs dock i relativt begränsad omfattning och är inte någonting som sker utifrån riktlinjer från rektorn.

Rektorn organiserar studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att möta en variation av olika företrädare för utbildningsväsendet och i viss utsträckning även företrädare för arbetslivet. Granskningen visar att eleverna får möjlighet att åka på gymnasiemässa samt vid behov besöka fler gymnasieskolor

eller någon skola flera gånger inför de val de ska göra för sina vidare studier efter grundskolan. Det framgår av intervjuer med skolpersonal och med rektorn att skolan före pandemin haft en relativt utvecklad verksamhet vad gäller studiebesök på olika arbetsplatser samt besök till skolan av representanter för olika yrken. Den verksamheten har endast delvis återupptagits efter pandemin men rektorn och lärarna arbetar för att återigen utveckla den delen. Eleverna får via den information och det material som studie- och yrkesvägledaren ger dem dock en relativt bred bild av olika yrken.

Rektorn ger endast delvis förutsättningar för vägledning som är integrerad i undervisningen

Granskningen visar att rektorn ger begränsade förutsättningar för en integrerad studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Av intervjuer framkommer att rektorn inte har gett några tydliga riktlinjer för hur lärarna ska arbeta med vägledning inom ramen för undervisningen, förutom att hen har uttalat att det ska finnas uppgifter i de olika ämnena som kopplar till elevernas praktiska arbetslivsorientering (prao). Vidare visar granskningen att rektorn inte har organiserat arbetet för en samverkan mellan lärarna och studie- och yrkesvägledaren eller uttryckt några förväntningar på att studie- och yrkesvägledaren ska stödja lärarna i arbetet med att integrera vägledningen i undervisningen. Studie- och yrkesvägledaren uttrycker att rektorn inte har förmedlat några tydliga riktlinjer för hens arbete i stort. Lärare säger att det finns möjlighet till samverkan med studie- och yrkesvägledaren men att samverkan främst sker kring elevernas prao. Rektorn uttrycker att samverkan skulle behöva utvecklas. Vidare visar intervjuer med både studie- och yrkesvägledaren och med rektorn att det finns behov av kompetensutveckling, då uppdraget är omfattande och studie- och yrkesvägledaren inte har en behörighetsgivande utbildning för studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledaren uttrycker även en önskan om möjligheter till utbyte med andra personer som har samma uppdrag.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla sin undervisning så att alla elever stimuleras och utmanas utifrån sin nivå, även de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att undervisningen inte alltid ger eleverna möjlighet att stimuleras och utmanas utifrån sina olika kunskapsnivåer. Det finns visserligen

exempel på en undervisning som möter eleverna på olika nivåer, även de elever som ligger långt fram i sin utveckling. Samtidigt visar granskningen att inte alla lärare utformar undervisningen så att alla elever ges stimulans och utmaningar. Det framgår av granskningen att flera lärare upplever att de inte har förutsättningar att i undervisningen möta alla elever. Elever uttrycker också att det varierar mellan ämnen i vilken grad alla elever stimuleras och utmanas.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.⁴ Även elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.⁵ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att utforma undervisningen så att alla elever ges lärarstöd, stimulans och utmaningar utifrån sin nivå. I detta arbete behöver vissa lärare i utforma undervisningen så att även de elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling får de utmaningar de behöver. Det kan exempelvis handla om att tillhandahålla mer avancerade uppgifter när eleverna når en viss nivå eller blir klara med vissa uppgifter. Lärarna kan även utveckla uppgifter som ger möjlighet till såväl breddning som fördjupning och låta eleverna samtala om frågor vars syfte är att bidra till reflektion och problematisering, både ämnesmässigt och tankemässigt. Av granskningen framgår att skolan har goda förutsättningar att utveckla arbetet inom detta område.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna ge

³ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

⁵ 3 kap. 2 § skollagen.

eleverna fler möjligheter att få se en variation av olika utbildningar och yrken. Lärarna behöver också i högre utsträckning problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.

- Rektorn behöver ge tydligare riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledningen ska integreras i undervisningen samt ge förutsättningar för en sådan vägledning, som även vidgar elevernas perspektiv. I detta arbete behöver rektorn se till att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Granskningen visar att lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete samt vikten av det för framtida studie- och yrkesval. Däremot visar granskningen att lärarna endast i begränsad utsträckning visar upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval och endast delvis bidrar till att synliggöra olika faktorer som kan påverka elevernas val. Vidare visar granskningen att rektorn i begränsad utsträckning ger lärarna förutsättningar att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Exempelvis verkar inte rektorn tydligt för att studie- och yrkesvägledaren ska kunna utgöra ett stöd för lärarna. Rektorn arbetar heller inte aktivt för att skolans studie- och yrkesvägledning ska ge eleverna sådana perspektiv och insikter så att deras studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.⁶ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.⁷

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.⁸ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt

⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Skolan och omvärlden.

⁸ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁹

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att elevernas får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.¹⁰

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och därigenom bidra till att synliggöra faktorer som kan påverka och begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna behöver i undervisningen i högre grad synliggöra hur olika uppfattningar om kön, social och kulturell bakgrund kan begränsa människors studie- och yrkesval, i syfte att vidga elevernas perspektiv. Vidare behöver lärarna ge eleverna fler möjligheter att se en variation av olika utbildningar och yrken.

Vidare rekommenderar Skolinspektionen att rektorn tydligare förmedlar betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att lärarna gör detta. Rektorn behöver även ge lärarna och studie- och yrkesvägledaren förutsättningar att bedriva en studie- och yrkesvägledning som är integrerad i undervisningen. I detta arbete behöver rektorn tydliggöra sina förväntningar, inventera och tillgodose lärarnas samt studie- och yrkesvägledarens behov av kompetensutveckling samt se till att studie- och yrkesvägledaren används som en resurs för lärarna. Studie- och yrkesvägledaren kan stödja lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i den ordinarie verksamheten genom att sprida kunskap, initiera verksamhet, delta i planeringen av undervisningen och genomföra vissa undervisningsinslag tillsammans med lärarna. Vidare behöver rektorn verka för att öka elevernas möjligheter att få en bred bild av olika utbildningar och yrken. I detta arbete behöver rektorn i högre grad verka för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Rektorn kan exempelvis utforma konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar som begränsar elevernas val och organisera studie- och yrkesvägledningen så att skolans arbetslivskontakter bidrar till att utmana traditionella föreställningar.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets forskningsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹¹ och modulen *Studie- och*

⁹ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁰ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

¹¹ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

*yrkesvägledning i undervisningen åk F-9¹², särskilt Del 4. Normkritiska perspektiv på studie- och yrkesvägledning i undervisningen, vara värdefull att användas.*¹

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Caroline Engskär, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Britta Seeger. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Stina Johansson deltagit.

¹² <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3d-skola-och-arbetsliv/Grundskola/931-studie-yrkesvagledning>.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Östervåla skola 7–9 under läsåret 2022/23. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Magnus Ledman och Britta Seeger.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Tre gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens samt skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Östervåla skola 7–9 är en av två grundskolor med högstadium i Heby kommun. Det totala antalet elever på skolan läsåret 2022/23 är 238, varav 79 elever går i årskurs 7, 70 elever går i årskurs 8 och 89 elever går i årskurs 9. I årskurserna 7–9 arbetar 23 undervisande lärare, varav 22 är legitimerade. Fyra av de legitimerade lärarna saknar behörighet i ett eller flera av sina undervisningsämnen.

Skolans tillgång till specialpedagogisk kompetens består av en tjänst på 80 procent och en tjänst på 65 procent. Efter årsskiftet 2022/23 ska enligt rektorns plan en utökning ske av skolans tillgång till specialpedagogisk kompetens. Skolans tillgång till studie- och yrkesvägledare består av en tjänst på 75 procent. Den person som är anställd som studie- och yrkesvägledare har inte en behörighetsgivande utbildning för studie- och yrkesvägledning. Skolan är indelad i arbetslag, ett arbetslag per årskurs. Varje arbetslag har en arbetslagsledare, som tillsammans med rektor utgör skolläningen.

När det gäller socioekonomiska förutsättningar befinner sig Östervåla skola, enligt Delmos segregationsbarometer framtagen 2021, i ett "socioekonomiskt blandat område". Andel elever på skolan som har föräldrar med eftergymnasial utbildning är, i genomsnitt under perioden 2017–2021 enligt Skolverkets officiella statistik, 33 procent, där riksgenomsnittet är 62 procent. Det genomsnittliga meritvärdet utifrån kön läsåret 2021/22 i årskurs 9 är för flickor 214,4 och för pojkar 158,8. För

Skolinspektionen

samtlige grundskolor i riket är motsvarande värde för flickor 240,3 och för pojkar 218,8.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹³

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.¹⁴ Även elever som lätt når de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.¹⁵ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.¹⁶ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.¹⁷

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna

¹³ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

¹⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹⁵ 3 kap. 2 § skollagen.

¹⁶ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁷ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.¹⁸

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.¹⁹ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²⁰

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²¹

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²²

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.²³ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda

¹⁸ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

¹⁹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²⁰ Ibid.

²¹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²² 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

²³ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.²⁴

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.²⁵ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.²⁶ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.²⁷

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.²⁸

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

²⁵ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²⁶ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁷ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

²⁸ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.